

Zlatarićeva "Elektra" i renesansna tragedija

Prprović, Jelena

Undergraduate thesis / Završni rad

2011

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:053635>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-08**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Preddiplomski studij Engleskog jezika i književnosti
te Hrvatskog jezika i književnosti

Jelena Prprović

Zlatarićeva "Elektra" i renesansna tragedija

Završni rad

Mentorica: prof. dr. sc. Zlata Šundalić

Osijek, 2011.

SAŽETAK

Predmet bavljenja završnoga rada *Zlatarićeva "Elektra" i renesansna tragedija* je jedna stilska formacija, jedan pisac i jedna književna vrsta (renesansa, Dominko Zlatarić, tragedija). Rad je peterodijelno komponiran (1. Uvod, 2. Renesansa, 3. Dominko Zlatarić, 4. "Elektra", 5. Zaključno) s dodanim popisom korištene literature i izvora. U radu se govori o renesansnoj književnosti u Italiji, koja je bila jednim od najvažnijih uzora tadašnjim hrvatskim književnicima, ali i intelektualcima uopće. Prelazeći na hrvatsku renesansnu književnost, navode se kulturno-povijesne prilike primorske Hrvatske, najrazvijenije u ono doba, te književna postignuća njezinih autora. Opisuje se zatim jedna književna vrsta – tragedija, te se govori o životu i djelu Dominka Zlatarića, autoru tragedije "Elektra", ali i poznatom prevoditelju. Sadržajno su predstavljena Zlatarićeva djela, prijevodi antičkih drama, a posebice prijevod Sofoklove tragedije "Elektra". Uz karakterizaciju likova govori se i o posveti, jeziku, stihu, uzorima te o nekim moralnim pitanjima. Zasebno je istražen biljni i životinjski svijet Zlatarićeve tragedije, što je i tablično prikazano u odnosu na vrstovnu zastupljenost, zatim u odnosu na čestotnost pojavljivanja, kao i u odnosu na realizirana značenja.

Ključne riječi: renesansa, tragedija, Dominko Zlatarić, "Elektra"

SADRŽAJ

1. Uvod	1
2. Renesansa	2
2.1. Italija	2
2.2. Hrvatska	3
2.3. Izvori renesansne književnosti	4
2.4. Stih i pjesnički jezik	4
2.5. Književne vrste	4
2.5.1. Epika	5
2.5.2. Lirika	6
2.5.3. Drama	7
3. Dominko Zlatarić	8
3.1. Biografija	8
3.2. Književna djela	9
3.2.1. "Pjesni u smrt od razlicijeh"	9
3.2.2. Prijevodi	10
4. "Elektra"	12
4.1. O djelu	12
4.2. Usporedba Shakespeare - Zlatarić	12
4.3. Radnja	13
4.4. Likovi	14
4.4.1 Karakterizacija likova	14
4.5. Biljni i životinjski svijet u djelu	15
5. Zaključak	19
6. Izvori i literatura	20

1. UVOD

Humanizam kao prva najava novoga vijeka, a zatim i renesansa, posebice u Italiji bit će "znaci procesa koji će se uskoro objediniti u opći pokret preporodnih težnji, potaknut mišlju o svestranoj preobrazbi života, i političkog i kulturnog" (Jelčić, 1997: 20). Književna i kulturna postignuća talijanskih pisaca doprijet će i u hrvatske priobalne krajeve, ostavit će prepoznatljive tragove u djelima naših pisaca, ali i u svakodnevnom životu tadašnjih ljudi. Ovaj je pokret donio ne mali broj promjena, kao što su: stavljanje individualca u prvi plan, naglašavanje biti samopouzdanja te uživanje u mladosti. To su samo neki noviteti u tadašnjoj književnosti, dok se izvan nje širi i kultura općenito, pa se tako grade biblioteke, crkve, javne zgrade i tiskare. U Hrvatskoj, tada razdvojenoj na nekoliko dijelova koji su bili primorani djelovati sami za sebe, renesansna se književnost razvila samo u primorju. Unatoč toj činjenici, zbog dobrih uzora (talijanskih i antičkih), ali i blizine Italije kao glavnog sveučilišnog središta, naobrazba nije bila nemoguća, pa se sukladno tome pišu i književna djela. Od književnih se vrsta pišu ljubavna, satirična i pokladna poezija, ekloga, ep, pastorage te drame.

Među poznate autore onoga doba spada i Dominko Zlatarić, autor brojnih pjesama, ali i vrstan prevoditelj klasičnih, antičkih drama. Rođen je u Dubrovniku, školovao se u Italiji i postigao uspjeh u svom književnom životu. Njegova je "Elektra" prijevod Sofoklove istoimene tragedije, zbog koje je Zlatarić postao dodatno cijenjen budući da je prevodio strogo, kako bi prijevod bio što vjerniji originalu, u čemu je naposljetku i uspio. Prevedena je dvostruko rimovanim dvanaestercem, posvećena Jurju Zrinskome, a i danas se pamti kao jedan od najboljih prijevoda.

U "Elektri" se pojavljuje i flora i fauna, ali njihova je frekventnost neusporediva, jer su životinje češće zastupljene, i to posebice u prenesenu značenju.

2. RENESANSA

Renesansa, jedan od najkreativnijih kulturnih pokreta, odnosno razdoblja u književnosti i umjetnosti, vremenski se određuje nakon prekida srednjeg vijeka, dakle od 14. stoljeća u Italiji do 16. stoljeća u ostatku Europe. Kao kulturni pokret, obuhvaća procvat književnosti, znanosti, umjetnosti, religije i politike, te oživljavanje učenja koje se temelji na klasičnim izvorima.

2.1. Italija

Dok je čovjek srednjega vijeka bio uklopljen u čvrst i stalan poredak, osjećajući se u prvom redu članom obitelji, staleža i crkve, javlja se ovdje prvi put u novijoj povijesti čovjek, koji svoju vrijednost nalazi u sebi samom i kojemu je izvor djelatnosti vlastita ličnost (Kombol, Novak, 1992: 53). Upravo je takav individualizam jedna od najznačajnijih pojava talijanskog preporoda, to jest renesanse. Dok su ljudi srednjega vijeka skloni podvrgavanja autoritetu, u renesansi sve više raste pouzdanje u ljudsku prirodu i snagu ljudskog uma, a samim se time ljudi počinju oslanjati sami na sebe.

Isto tako razvija se novi, viši stadij graditeljstva, kiparstva i slikarstva. Jedna je od najznačajnijih crta renesansnih ljudi njihov neobično razvijeni smisao za ljepotu. U svemu, od društvenih običaja, raznih građevina kao što su palače i crkve pa čak i do samih tvorevina misli, prepoznaje se nastojanje onodobnih suvremenika da se dâ lijepi oblik.

No, kako uvijek biva, barem u početku svakog novog kulturno-umjetničkog doba, i ovaj je pokret bio ograničen samo na gornje društvene slojeve, a njegova su sredina bili dvorovi i gradski patricijski krugovi. U takvim su se bogatim sredinama skupljali novi umjetnici i pjesnici, govornici i mislioci, te širili svoje znanje i kreativnost.

Talijanska su sveučilišta i gradovi bili znatno razvijeniji od ostalih tadašnjih europskih, tako da nije iznenađujuća činjenica da njima vrve stranci željni znanja. Taj se pokret polako širi i po ostalim europskim zemljama dobivajući u svakoj od njih posebne oblike koji su odgovarali dotadašnjem razvoju.

Važno je za spomenuti da su Hrvati na istočnoj obali Jadrana bili među prvim narodima koji su osjetili utjecaj talijanskog preporoda upravo zbog svoje blizine.

2.2. Hrvatska

Stanje je onodobne Hrvatske bilo poprilično zastrašujuće. Hrvatska, kakvu znamo danas, bila je raskomadana i poharana te takva ulazi u razdoblje humanizma i renesanse. Turci i Mlečani bili su samo neki od osvajača ovih prostora u 15. i 16. stoljeću. Hrvati su u 16. stoljeću ostali raščetvoreni, našavši se pod četirima različitim vladama: turskom, mletačkom, slobodnom dubrovačkom i Banskom Hrvatskom u okviru habsburške države. Ovako raskomadani, a bez dovoljno središta za sve narodne sile, Hrvati toga doba traže sreću u susjednim državama, jedni kako bi kao dio vojske obranili čast svoje države, dok se drugi uzdižu intelektualno.

Kao što je već spomenuto, izravni dodir s talijanskim humanizmom i renesansom imaju upravo primorski gradovi, u kojima se stvorio društveni sloj patricija i imućnih pučana sposoban da bude nositeljem višeg kulturnog života, a isto tako, oni, umjesto dotadašnjih crkvenih lica, preuzimaju vodstvo posebice u književnosti te je uzdižu na viši stupanj.

Zadar, koji je mnogo puta osvajan, rušen i spaljivan, jasno pokazuje u kakvim se izuzetnim prilikama razvijala kultura i na kakvu se tlu rodio humanizam, a nakon njega i renesansna književnost koja je, usprkos svemu, dala nekoliko istaknutih imena koja su sva okrenuta ne samo "suprotiva" Turcima i Mlečanima, nego i u vlastitoj sredini protiv svakog onog "ki za tuje posiže" te svoj "jezik slovinski" mijenja "u rimski" (Franičević, 1983: 33).

Ni povijest ostalih gradova u Dalmaciji u kojima se razvila književnost humanizma i renesanse, izuzev Dubrovnika, nije mnogo lakša: Šibenik je također bio pod raznim vlastima, dok su otočki gradovi, Hvar, Korčula i Rab, ipak bili u nešto drugačijoj poziciji, jer strane vojske nisu imale jednak pristup njima kao kopnenim gradovima.

Poznato je da je 15., a posebice 16. stoljeće bilo doba velikog razvitka, sve većeg naglašavanja značenja grada i gradske kulture, pa se tako grade javne i privatne zgrade, crkve i samostani, razvija se klesarstvo, rezbarstvo i zlatarstvo. Osnivaju se brojne biblioteke, a prve hrvatske tiskare datirane su već krajem 15. stoljeća.

Zbog svega navedenog moglo bi se reći da je hrvatska književnost renesansnog vremena bila vezana uz najrazvijenije gradove primorske Hrvatske, a to su: Split (Marko Marulić), Dubrovnik (Šiško Menčetić, Dominko Zlatarić, Marin Držić, Džore Držić, Nikša Ranjina, Mavro Vetranović), Hvar (Hanibal Lucić, Mikša Pelegrinović, Petar Hektorović), Šibenik (Juraj Šižgorić), Zadar (Petar Zoranić, Brne Karnarutić) i Trogir, odnosno moglo bi se reći da se hrvatska renesansna književnost razvija unutar manjih, regionalnih književnosti koje međusobno komuniciraju putem prigodničarskih, ali i ostalih oblika književne komunikacije.

2.3. Izvori renesansne književnosti

Književna djela nastala u razdoblju humanizma utjecala su na razvoj književnosti hrvatske renesanse. Kao bitne karakteristike pisanja onoga doba smatra se razvoj karakterizacije likova u književnim djelima, isticanje individualnosti, što su bile odlike talijanskog humanizma koji je uz antičke književnike jedan od najjačih utjecaja na hrvatske renesansne književnike.

Oživljavanje klasične starine novi je kriterij i naobrazbe i književnog pisanja. Pisati klasičnom, a ne srednjovjekovnom latinštinom, pisati po uzoru na velikane antičkoga doba, dotjeranom formom i jezičnom elegancijom, književni je ideal renesanse (Jelčić, 1997: 20).

Uz svjetski poznate talijanske (Dante, Petrarca) i antičke (Ovidije, Vergilije, Sofoklo) književnike, hrvatski su intelektualci imali potporu i u dotadašnjoj vlastitoj književnosti, a to se sveukupno znanje odsijavalo u njihovim djelima.

2.4. Stih i pjesnički jezik

Jezik kojim su pisali hrvatski književnici onoga doba bio je hrvatski, koji u ono vrijeme još nije bio normiran, tako da pisci koriste idiom vlastitoga zavičaja. Budući da je primorje imalo najpovoljnije uvjete za razvoj, renesansna su djela pisana čakavskim narječjem, kojem se prilagođavaju i ostali, iako su bili štokavci.

Najrašireniji oblik stiha u kojem se u 16. stoljeću najviše pjevalo bio je dvostruko rimovani dvanaesterac, koji se javlja na cijelom području od Senja do Dubrovnika. No, ponegdje se može naći i odstupanje od ovog "pravila", pa tako nalazimo i osmerce i šesnaesterce pisane pod utjecajem narodne lirike.

Ukratko, što se tiče stiha i pjesničkog jezika, kao što tvrde Kombol i Novak, novi su pjesnici ulijevali novi sadržaj u stare kalupe (Kombol, Novak, 1992: 59).

2.5. Književne vrste u renesansi

Hrvatska se književna kultura u 16. stoljeću ravnopravno uključila u tijekomove zapadnoeuropske književnosti i umjetnosti. Oslanjanjem i praćenjem prethodno spomenutih književnih uzora, hrvatski se književnici renesanse mogu pohvaliti iznimno bogatim žanrovskim sustavom.

2.5.1. Epika

Epska se djela definiraju kao djela koja opjevavaju neki važan događaj za određenu društvenu zajednicu. U hrvatskoj se književnosti epika javlja u drugoj polovici 15. stoljeća, a razvija se po uzoru na talijanske epove, koji su za uzore uzimali poznate antičke epske pjesnike Homera i Vergilija. Unatoč iznimno razvijenoj humanističkoj epici na latinskom jeziku krajem 15. i početkom 16. stoljeća, u hrvatskoj se epici u Dubrovniku nije ostavilo značajnijeg traga. U dubrovačkom segmentu ne nastavlja se tradicija humanističke latinske epike, niti se uvode nove teme i sadržaji, već su bitniji kroničarski način izlaganja građe, alegorija, linearna kompozicija te oblikovanje lika kao neindividualizirane ljudske osobine (Fališevac, 1997: 87). Isto tako, književnici toga kraja odbijaju obrađivati probleme vezane uz društveni život šire zajednice, što današnji povjesničari smatraju krivnjom politike onoga doba – pretpostavlja se da je tema bila tabuirana, no ne isključuje se ni moguća nezainteresiranost slobodne države, koja je živjela u relativnoj sigurnosti i zaštićenosti, za aktualnu političku stvarnost. S druge strane, epika izvan Dubrovnika razvila se u tolikoj mjeri da je bila postavljena na visoko mjesto u hijerarhiji žanrovskoga sustava. Za epski je stih bio određen dvostrukorimovani dvanaesterac, oblikovali su se jasno distancirani epski pripovjedači, karakteristični su bili inovokacija i početak pripovijedanja *in medias res*, dinamični prikazi sukoba u radnji, koji su je pokretali naprijed, teme su se razlikovale od religioznih do povijesnih, a junaci i junakinje detaljno opisivali.

Hrvatsku renesansnu epiku čine sljedeće narativne vrste: biblijsko-vergilijanski ep, čiji je predstavnik Marko Marulić ("Judita"); povijesno-vergilijanski ep Brne Karnarutića ("Vazetje Sigeta grada"); povijesno-kronički spjev Antuna Sasina ("Razboji od Turaka"); alegorijsko-peregrinacijski ep Mavra Vetranovića ("Piligrin"); stihovana ljubavna pripovijetka Brne Karnarutića i Dominka Zlatarića ("Ljubav i smrt Pirama i Tizbe"); putopisni spjev Petra Hektorovića ("Ribanje i ribarsko prigovaranje"); epilij Marka Marulića ("Susana"), opisno-narativne pohvalničke pjesme Mavra Vetranovića ("Galiun"), Džore Držića i Antuna Sasina ("Mrnarica"); pastoralno-idilični roman Petra Zoranića ("Planine"); kraće epske pjesme Marka Marulića i Mavra Vetranovića te kronika Franje Črnka ("Podsjedanje i osvojenje Sigeta"), Antuna Vramca ("Kronika") i Jurja Barakovića ("Jarula").

2.5.2. Lirika

Lirika je, po uzoru na talijansku renesansnu književnost, postala jednim od najrazvijenijih književnih rodova u hrvatskoj renesansi što se vidi po brojnosti njezinih vrsta i podvrsta, budući da je njezina visokorazvijena literarna, ali i estetska svijest rezultirala širokim spektrom čitateljstva. Uvelike je poznata tadašnja ljubavna lirika, odnosno petrarkistička lirika, koja je dobila naziv po svom talijanskom uzoru Francescu Petrarci. Već je prva generacija hrvatskih petrarkista uspostavila norme i pravila ne samo u odnosu na tematiku i motiviku ljubavne lirike, nego isto tako s obzirom na stih, stil, retorički repertoar i leksik, pa su tako Zlatarić i Ranjina svoju ljubavnu liriku obogatili temama i motivima tradiranima iz antičke i helenističke lirike, dodajući izrazito ljubavnim temama i one satiričko-kritičkog sadržaja i tona, kao i epigramatske strukture (Fališevac, 1997: 84).

Hrvatsku renesansnu liriku čine sljedeće narativne vrste i podvrste: ljubavna lirika sa sljedećim podvrstama – trubadursko-petrarkistička lirika ("Zbornik Nikše Ranjine"); petrarkistička lirika koja ostvaruje lirske zbornike s ljubavnim i religioznim pjesmama, poslanicama, epigramima, nadgrobljima i satiričko-kritičkim pjesmama; anakreontika, kao na primjer u lirici Sabe Bobaljevića i Dinka Ranjine; pjesme stilizirane na narodnu, čiji su predstavnici također Sabo Bobaljević i Dinko Ranjina; pastoralno-idilična lirika ("Zbornik Nikše Ranjine"); te ljubavna lirika na talijanskom jeziku, čiji su predstavnici Miho Monaldi, Sabo Bobaljević i L. Paschale. U daljnjoj podjeli na vrste razlikujemo pokladnu liriku, odnosno maskerate, čiji su autori Mikša Pelegrinović ("Jeđupka"), Mavro Vetranović, Sabo Bobaljević, Horacije Mažibradić, Nikola Nalješković te Antun Sasin; poslanice; epigrami različitih dužina, podvrsta i tema; moralna i politička satirična poezija Marka Marulića, Mavra Vetranovića, Dinka Ranjine te Sabe Bobaljevića; religiozno-refleksivna lirika Mavra Vetranovića ("Remeta"); moralno-didaktička lirika Marka Marulića, Mavra Vetranovića, Nikole Dimitrovića i Nikole Nalješkovića; religiozni i moralistički epigrami Nikole Dimitrovića ("Pričice uzete iz Svetog pisma i filozofa"), Marka Marulića i Marina Buresića. Religiozno-duhovna lirika dijeli se na sljedeće podvrste: crkvene pjesme, čije su teme izrazito emocionalni stav lirskog subjekta prema pitanjima vjere i temeljne kršćanske dogme, a autori su Nikola Dimitrović, Nikola Nalješković i Mavro Vetranović; tumačenjem psalama i molitava bave se Nikola Dimitrović, Mavro Vetranović te Šime Budinić; lamenti ("Tuženje grada Hjerolim", "Tuženje grada Budima"); religiozni epigrami; Gospini plačevi te kontrasti i prenja Marka Marulića s elementima parodije pokladne poezije ("Lipo prigovaranje razuma i človika", "Poklad i korizma").

2.5.3. Drama

Hrvatska je renesansa drama na scenu vratila tradicionalnu dramu proizašlu iz antičke tradicije nasuprot dotadašnje srednjovjekovne crkvene drame. Najraširenije su književne vrste komedija, tragedija te pastoral, a gotovo svi dramski onodobni modeli zastupljeni su u Dubrovniku. Komedije se onoga doba pišu po uzoru na antičku komediju, odnosno Terencija i Plauta, a čiji su glavni likovi škrti starac, lukav sluga, hvalisavi vojnik i brojni drugi. Paralelno s klasičnom komedijom, razvija se nova vrsta – *commedia dell' arte*, odnosno komedija umijeća u kojoj se pojavljuju isti kostimirani likovi, a za čiju slobodnu improvizaciju uz akrobaciju, ples, mimiku i glazbu nije potreban dramski tekst. Renesansna tragedija na hrvatskom se području razvila u Dubrovniku, no bila je prijevodna, što nimalo ne umanjuje njezin značaj u književnosti, budući da je visok stupanj podudarnosti originalnog i prijevodno-adaptiranog djela. Pastoral, drugim riječima pastirska pjesma, djelo je idličnoga karaktera s temom iz seoskog života. Nastala je po uzoru na Teokrita i Vergilija, dok joj hrvatski književnik Džore Držić dodaje elemente seljačke lakrdije te je na taj način ironizira. U renesansi nastaje i prva svjetovna drama na hrvatskome jeziku - Lucićeva "Robinja".

Hrvatsku renesansnu dramu čine sljedeće narativne vrste i podvrste: komedija sa svojim podvrstama – eruditna komedija, čiji su predstavnici Marin Držić ("Skup", "Dundo Maroje", "Tripče de Utočje" i "Arkulin"), Nikola Nalješković ("Komedija VII."), Marin Benetović; te seljačka komedija ("Komedija od Raskota") nepoznatog autora. Sljedeće su vrste dramska robinja sa svojim predstavnicima - Džore Držić ("Čudan san"), Mavro Vetranović ("Dvije robinjice"), elementi "Robinje" Hanibala Lucića, Nikola Nalješković ("Komedija III."); drama Hanibala Lucića ("Robinja"); farsa Nikole Nalješkovića ("Komedija V.", "Komedija VI."); tragedija Marina Držića ("Hekuba"), Sabe Gučetića Bendeviševića ("Dalida"), Mihe Babulina Bunića ("Jokasta"), Frane Lukarevića Burinina ("Atamante") te Dominka Zlatarića ("Elektra"); prikazanja Mavra Vetranovića ("Uskrnutje Isukrstovo", "Od poroda Jezusova", "Kako bratja prodaje Jozefa", "Posvetilište Abramovo", "Muka svete Margarite"); biblijska drama Mavra Vetranovića ("Suzana čista"); mitološka drama Nikole Nalješkovića ("Komedija II."), Mavra Vetranovića ("Orfeo i Dijana") te Pirna drama iz "Zbornika Nikše Ranjine"; komedijica, pokladna, seljačka lakrdija, pirna igra Antuna Sasina ("Malahna komedija od pira") i Marina Držića ("Novela od Stanca"). Pastoralno-idilična drama djeli se u nekoliko podvrsta, a to su pastoralna ekloga Džore Držića ("Radmio i Ljubmir"); pastoralna drama i pastirska igra Mavra Vetranovića ("Prikazanje od poroda Jezusova"), Nikole Nalješkovića ("Komedija I."), Dominka Zlatarića ("Ljubmir"), Sabe Gučetića Bendeviševića ("Raklica"), Frane Lukarevića Burine

("Vjerni pastijer"), Marina Držića ("Tirena", "Venera i Adon", "Plakir") i Antuna Sasina ("Filide", "Flora"); te prikazanja s pastoralnim elementima Mavra Vetranovića.

Također bitno za spomenuti jest pojava prvih pravih stručnih znanstvenih spisa, kao i mnoštvo početnica i rječnika.

3. DOMINKO ZLATARIĆ

3.1. Biografija

Dominko Zlatarić rođen je u Dubrovniku 1558. godine kao član imućne građanske obitelji, koja je kasnije, iza velikoga potresa 1667. godine, kad je povodom katastrofe broj vlastele silno pao, uvrštena u dubrovačko plemstvo. Nakon završenog osnovnog obrazovanja Zlatarić od senata dobiva stipendiju da nakon početnoga dubrovačkog školovanja nastavi studij u Padovi. Studirao je filozofiju i medicinu, isticao se u građanskom pravu te kao govornik, pjesnik i prijatelj književnosti. Njegov književni rad također potvrđuje njegovu naobrazbu i vrlo dobro poznavanje talijanskog, latinskog i grčkog jezika.

Znanjem se i ozbiljnošću odlikovao toliko da su ga studenti i profesori zajedno 1579. godine odabrali za svojega rektora. U godini njegova rektoriranja nastale su velike opreke između studenata njemačke i francuske narodnosti, povodom čega su se podijelili u dva tabora te je tako nastala buna, jer su se obje grupe prihvatile oružja. Biskupu, koji ih je pokušao smiriti, prijetili su, a gradskog činovnika čak i ubili. Bunu, koja je postala opasna i za državu, svojim ugledom i blagošću utišao je sam Zlatarić, pa mu se i danas na sveučilištu u Padovi nalazi spomen-ploča za ovo djelo, postavljena 1580. godine, na kojoj stoji da je "svojim ugledom i nastojanjem gotovo uništenoj rektorskoj časti vratio stari sjaj" (Franičević, 1983: 654). Po tadašnjem ga je običaju, nakon isteka jednogodišnjeg mandata, u znak priznanja, Mletačka Republika imenovala "zlatnim vitezom" (*equus auratus*), dobio je svoj grb te pravo na doktorat bez taksa.

Nakon toga vratio se u Dubrovnik 1581. godine, bavio se gospodarstvom i književnim radom. Godine 1587. oženio se pučankom Marom Gjonović, a oko 1590. godine, nakon očeve

smrti, dobio je imanje na Cavtatu i Konavlima. Tijekom života družio se s brojnim domaćim i stranim pjesnicima, kao što su Sabo Bobaljević, Maroje Mažibradić, Dinko Ranjina, Miho Menčetić Matufić, Camillo Camilli, talijanski pjesnik, a humanista iz Portugala, Flaviusa Jacobusa, koji se nastanio u Dubrovniku i posvetio Zlatariću svoje latinske pjesme, u nekim pjesmama izrijekom slavi. Isto tako, Zlatarić svim svojim prijateljima piše poslanice, posvete, ali i pjesme "u smrt", baš kao što i njemu pišu brojni cijenjeni književnici.

Dominko Zlatarić umro je u rodnom Dubrovniku najvjerojatnije 1613. godine.

3.2. Književna djela

3.2.1. "Pjesni u smrt od razlicijeh"

"Pjesni u smrt od razlicijeh" zbirka je od 137 lirskih pjesama koju je izdao njegov sin, Miho Zlatarić, poslije očeve smrti. Zbirka je napisana u jednom tonu, a zbog Zlatarićeve vjernosti tradicionalnome dvanaestercu i po obliku je konzervativnija. Najveću pažnju autor posvećuje stihu i orkestraciji izraznih sredstava, a prirodna je mu je i sklonost prema svečanom i ozbiljnom. Popisu od 137 pjesama treba dodati i 26 pjesama "u smrt od razlicijeh", koje su 1597. objavljene zajedno s prijevodima.¹

Ove su mnogobrojne pjesme pisane povodom različitih prigoda, pa tako nalazimo ljubavne pjesme posvećene Cvijeti Zuzorić², pjesme "u smrt" poznanicima (na primjer, Cvijetinome mužu te svojoj sestri - "U smrt Kate sestre svoje"), a potkraj života spas pronalazi u Bogu, te piše religiozne pjesme.

Već se na prvi pogled pokazuje da je Zlatarić, kao i Hanibal Lucić, najviše pod utjecajem Pietra Bemba, koji u talijanskoj poeziji znači vraćanje Petrarci, a to je razlog zbog čega u njima nema ni senzualnosti ni precioznosti koje ima u dva desetljeća starijeg Ranjine. Zlatarić je uz Petrarca i Bemba čitao i njihove sljedbenike, što se vidi i u njegovoj poeziji, no ipak je čvršće vezan uz domaću tradiciju, što između ostalog, potvrđuje i relativno jaka obojenost čakavskim

¹ Podaci preuzeti iz Franičević, M., Švelec, F., Bogišić, R., 1974. *Povijest hrvatske književnosti: od renesanse do prosvjetiteljstva*, Knjiga III, Liber, Zagreb, str. 153-154.

² Cvijeta Zuzorić, pravim imenom Cvijeta Žužorina, rođena je u Dubrovniku, no odrasla u Italiji gdje se udala za firentinskog plemića. U svojim je salonima u Italiji okupljala brojne književnike, koji su joj neprestance posvećivali svoja djela. Pretpostavlja se da je Cvijeta Zlatarićeva neprežaljena ljubav.

elementima. U Zlatarića također ima još i mnogo odjeka naše začinjavačke, leutaške poezije, što je karakteristično za 15. i 16. stoljeće (Franičević, 1983: 660).

Dominko Zlatarić je sa svojom poezijom tipičan primjer petrarkističke inspiracije u hrvatskoj književnosti, kod kojega se također i najjače potvrdila bembistička varijanta u pjesništvu na hrvatskom jeziku. Za razliku od Dinka Ranjine, Zlatarić manje eksperimentira i izbirljiviji je u pogledu uzora. "Ni kod njega", tvrdi Kombol, "nisu odrazi talijanskog pjesništva slabiji nego kod Ranjine ili koga drugoga, ali je razlika u tom, što je Zlatarić pošao tragom P. Bemba i njegovih sljedbenika, tako da mu je zbirka po čitavom tonu, po platonskom shvaćanju ljubavi, odsutnosti senzualnih raspoloženja i Ranjinine preciznosti (...) tipičan primjer, upravo skrajnji slučaj petrarkističke inspiracije u hrvatskoj književnosti" (Kombol, 1943: 186). Krećući se dosljedno u krugu takve inspiracije, nastojeći što vjernije slijediti "Rasute rime" i njihove ortodoksne nasljedovatelje, Zlatarić se kao pjesnik ostvaruje biranošću i bogatstvom izraza, općenito versifikatorskom odnjegovanošću. U pjesmama mu se prepoznaje dotjerivanje te dostojanstven i svečan ton. U jednoj od njih Zlatarić govori o "velikoj časti", koju će uživati "i kad Dubrovnik ne bude ni kami" (Zlatarić, 1899: 193). Ozbiljnost, što je uostalom i crta njegova temperamenta, u poetskom postupku i poslu očituje se i u njegovim prijevodima.

3.2.2. Prijevodi

Kad su "Elektra", "Ljubmir" i "Ljubav Pirama i Tizbe" bili u tisku, Zlatarić je još sav bio u poznatoj renesansnoj motivici u kojoj dominira petrificirani odnos prema ljubavi i u kojoj je već ustaljen "obred" služenja gospođi i "tuženja" za njom gotovo uvijek u prvom planu. Ipak, u taj krug Zlatarić ulazi na svoj način. Iako i bez jače unutrašnje angažiranosti, izriče neka svoja uzbuđenja čistim i relativno bogatim, iako ponekad forsiranim stihom, koji ne može uništiti ni dvostruka rima. Njegove versifikatorske sposobnosti ipak više dolaze do izražaja u osmercima, koji svježinu zahvaljuju donekle i obgrljenoj rimi. Njegovi stihovi, kojima često nedostaje snage i dubine, djeluju ponekad iskreno i doživljeno, ali uslijed nedostatka jačega ličnog tona i monotono.

"Ljubmir, pripovijes pastijerska"

Najuspjeliji prepjev u starijoj hrvatskoj književnosti bio je upravo Zlatarićev prijevod Tassove "Aminte". Prijevod je tiskan 1580. godine, a autor ga prenosi "u jezik slovinski" i posvjećuje dubrovačkom vlastelinu Mihi Menčetiću Matufiću. Pripovijest je pisana u dvanaestercima i sedmercima bez rime.

Njegova se privrženost kvaliteti može vidjeti i iz želje da unaprijedi ovu prvu verziju, pa tako 1597. objavljuje drugi, jezično i stvarno dotjeran prijevod, koji posvećuje Zrinskomu. Takav je pregledan i dotjeran prijevod Tassova djela postao domaćiji, hrvatskiji, jer mu nije više naslov bio "Aminta", već "Ljubmir", a i svi likovi dobili su hrvatska imena (Dubravka, Radmio, Jela, Bijelka, Boljko, Vilslav).

Ovo djelo ima osobito značenje u dubrovačkoj književnosti, i to zbog dvojakih razloga: prvo, jer je dokaz kako su dubrovački pjesnici umijeli usporedno koračati s najboljim djelima suvremene talijanske poezije, a drugo, kao prvi dobar, jasan, uistinu vjeran prijevod pjesničkoga djela u dubrovačko-dalmatinskoj književnosti. Također bitno za napomenuti jest i to da je Zlatarić bio prvi u Europi koji je preveo "Amintu" iz rukopisa (Franičević, Švelec, Bogišić, 1974: 152).

Prijevod "Aminte" književni je Zlatarićev prvijenac i ujedno plod njegova studiranja u Italiji.

"Ljubav i smrt Pirama i Tizbe, iz veće tuđijeh jezika u hrvacki složene"

Ovaj prijevod Ovidijevih "Metamorfoza" objavljen 1597. godine Zlatarić prenosi u dvostrukorimovane dvanaesterce Marulićevog tipa s ponovljenim rimama koje su složene u kvartine. Posveta je upućena "mnogo uzvišenoj i svakom svijetlom krjeposti narešenoj vladici Flori Zuzorić Pescioni" (Franičević, 1983: 658).

"Elektra, tragedija"

Sofoklovu je poznatu tragediju "Elektra" Zlatarić preveo u dvostruko rimovanim dvanaestercima, dok je korske dijelove preveo u osmercima. Iako su neki dijelovi interpretirani poprilično slobodno, ovaj je prijevod ostao vjeran originalu. Više o ovom prijevodu u sljedećem poglavlju.

4. "ELEKTRA"

4.1. O djelu

Zlatarićeva "Elektra", odnosno kako ju je sam autor nazvao - "Hrvačka grkinja", prijevod je djela antičkoga velikana Sofokla. Originalno je djelo preuzeo iz grčkog izvornika te zanemario latinske prijevode, a namjera mu je bila prevesti ovo klasično djelo što preciznije moguće, sa što manjim izmjenama i dodavanjima, pri čemu je i uspio. Takvim se pristupom nastojao vratiti izvorima antičke drame, klasici koja je početkom 16. stoljeća često bila zaboravljena.

Sofoklovo je djelo prevedeno dvostrukorimovanim dvanaestercem, koji u lirskim partijama zamjenjuju osmeračke kvartine. Takav je strogi prijevod vjeran originalu, a njegov se visok stupanj podudarnosti vidi upravo u tome što se od njega razlikuje za samo 218 stihova.

Djelo je posvećeno knezu Jurju Zrinskom, hrvatskome vojskovođi, u čijoj je vojsci služio Zlatarićev brat Miho. Zlatarić u posveti naglašava da je "učinio Harvacku Garkinju Elektru Sofokla", čime dokazuje da prijevod nije puki jezični transfer, već kreativna prilagodba inojezičnom mediju i književnosti. On je, drugim riječima, pohrvatio Sofokla (preuzeto sa: http://www.matica.hr/Vijenac/vijenac385.nsf/AllWebDocs/Sreca_i_mar_namjerali_na_Elektru, dana 11.08.2011.).

Ova je posljednja renesansna tragedija tiskana 1597. godine u Veneciji, odnosno Mlecima.

4.2. Usporedba Shakespeare – Zlatarić

Radnja je u "Elektri" organizirana na način koji je nije razlikovao od Dubrovčanima već poznatih tragedija. I ovdje je u središte drame smještena žena. Orest u ovoj tragediji ostaje u sestrijoj, Elektrinoj sjeni, a ona se nalazi u sukobu s majkom na način na koji se Shakespeareov Hamlet sukobljava s kraljicom Gertrudom. Istodobno je, ako nastavimo ovu analogiju, Elektra svomu bratu Orestu i luda sestra i ljubavnica, ona je njegova Ofelija. U Sofoklovoj drami njoj je zato pridodana još i figura druge razumne sestre, koja je u tragičnom prostoru glas razuma, ali i glas koji još više razbješnjuje Elektru i koji je potiče da na osvetu nagovori Oresta. Elektra je idealni lik renesansnih tragedija i zbog toga jer ona ne poznaje način na koji bi se smirila i izvukla unutarnju snagu za kompromis. Elektra, poput Hekube i Jokaste, živi u prošlosti. I ona je bivša, ali ona se ne zna osvetiti poput Hekube, već zna samo nagovarati brata, a njezina opsesija osvetom, ali i izbjegavanje egzekucije, približava je Hamletovu oklijevanju.

U "Elektri" postoji jedan paradoks po kojem ta tragedija, nakon okrutnih ubojstava, nakon što Elektra i Orest drže u rukama krvavu sjekiru koja je smaknula njihovu majku, postaje drama sa sretnim završetkom, jedina renesansna tragedija kojoj na kraju, kako su teoretičari toga vremena govorili, dolazi *lieto fine*³. Povezani majčinom krvlju i okusom pobjede, koja je zapravo njihov poraz, na kraju drame stoje Elektra i Orest, kao neki obrnuti bračni par iz romanse, nad roditeljima krvnicima koji su tako ubijeni postali žrtvama. To je mjesto koje su dobro poznavali autori srednjovjekovnih prikazanja, koji zbog toga svoje krvnike nikada nisu ubijali pred očima gledatelja nego su ih puštali da se na kraju pokaju i da zbog toga odu u nebo. U "Elektri" nakon osvete ostaje gorčina, ostaje emocija koju je tako precizno iskazao Hamletov prijatelj Horacije kada je nad mrtvima promrsio "*Ostala je tišina*". Nakon Elektre zašutjela je zadugo u Hrvatskoj tragična muza.

4.3. Radnja

"Elektra" je tragedija koja dramski obrađuje mitološku priču o Elektri i Orestu, djeci Agamemnona i Klitemnestre. Agamemnon je bio vojskovođa grčke vojske pod Trojom. Kada se nakon razaranja Troje vraća kući u svoj grad Arg, njegova žena Klitemnestra ga uz pomoć svoga ljubavnika Egista ubija pri gozbi. Dječak Orest bježi preko granice, a djevojku Elektru majka i njezin ljubavnik udaju za siromašnog seljaka kako ne bi u braku s nekim plemićem rodila osvetnike. Ona živi u trošnoj kolibi i sama obavlja kućanske poslove iako njen muž poštuje nju i njezino kraljevsko podrijetlo do te granice da je brak nekonzumiran.

Radnja tragedije započinje Orestovim povratkom u domovinu i susretom sa sestrom Elektrom. Oni zajedno planiraju osvetu - ubojstvo Egista i majke Klitemnestre. Orest je najprije ubio Egista, a Elektra je na prijevazu domamila majku u svoju kuću rekavši joj da je rodila dijete te baka treba izliti žrtvu bogovima. Tu se događa posljednji sukob između majke i kćeri. Elektra optužuje majku za ubojstvo oca te se žali na svoju prognaničku sudbinu, a Klitemnestra se brani tim razlogom što je Agamemnon dao žrtvovati njihovu stariju kćer Ifigeniju u Aulidi. On je od bogova tražio povoljan vjetar da okupljena grčka mornarica može isploviti za Troju pa je za žrtvu prinio svoju kćer. Elektra ne vjeruje majci i tvrdi da je pravi razlog ljubavnik Egist. Ona poziva brata da pogubi i majku. Orest se lomi mučen moralnim dvojabama, ali na sestrin poticaj ipak ubija Klitemnestru.

³ tal. sretan završetak

4.4. Likovi

Likovi u Zlatarićevoj "Elektri" su: učitelj, Orest, Pilad (koji ne govori), Elektra, kor žena mičenejskih, Krizotema, Klitemnestra te Egist.

4.4.1. Karakterizacija likova

Elektra: Udali su je za siromašnog seljaka, čime svu raskoš kraljevskog dvora na koji je navikla, zamijenjuje krajnja bijeda. Brak seljaka i Elektre nije konzumiran zbog seljakovog vjerovanja da se ljudi iz različitih slojeva ne smiju "miješati". Elektra je, shrvana zbog boli majčine nevjere i zanemarivanja djece, u potpunosti odlučna u tome da ubije majku i njezinog ljubavnika te tako osveti oca. Manipulira svojim bratom Orestom, te ga u konačnici nagovara na ubojstvo majke. Nakon ubojstva muči ju griznja savjesti, a Dioskuri joj sude da će se udati za Pindara.

Orest: Kada nakon dugo godina naiđe na svoju sestru Elektru, oni zajedno smišljaju osvetu te odluče ubiti majku i njezina ljubavnika. Nakon što Orest ubija Egista, Elektra manipulira njima, zbog čega ne sudjeluje fizički u ubojstvima, a on u konačnici, nakon predumišljanja, ubija i majku. Dioskuri ga osuđuju na vječno lutanje, a na njegovom putu pratit će ga Erinije (tri sestre, božice osvete – Tisifona, Alekto i Megera).

Njegov se kompleks medicinski naziva Orestov kompleks – želja sina da ubije majku.

Klitemnestra: Uzrok njezinoj patnji i osvete je njezin muž, Agamemnom, koji je bio primoran žrtvovati njezinu kćer miljenicu, Ifigeniju, bogovima kako bi se mogao vratiti kući. Klitemnestra, zajedno sa svojim ljubavnikom Egistom, ubija svoga muža i nakon toga zanemariju svoju djecu. Upada u Elektrinu zamku, dolazi u njezin dom gdje biva ubijena od svoje djece. Simbol je zle i nevjerne žene.

4.5. Biljni i životinjski svijet u "Elektri"

Već je bilo rečeno da je "Elektra" hrvatska renesansna tragedija. Iako je riječ o prijevodu/adaptaciji, ipak je vrlo značajna u okviru hrvatskog renesansnog žanrovskog sustava u kojemu nema izvornih hrvatskih tragedija. Prijevodima i adaptacijama djela iz antičke književnosti pozabavili su se u hrvatskoj književnosti još i: Marin Držić ("Hekuba"), Sabo Gučetić-Bandević ("Dalida"), Miho Bunić Babulinov ("Jokasta") i Frano Lukarević Burina ("Atamante"). U navedenim tragedijama određen prostor pripada i biljnom i životinjskom svijetu s određenim prenesenim i neprenesenim značenjem. Kako se to ostvaruje u "Elektri", pokazuje istraživanje u sljedećim tablicama:

Tablica 1 – Biljni svijet u "Elektri"

REDNI BROJ	NAZIV BILJKE	NAVODI IZ DJELA	UKUPNO
1.	cvitje	grob posut od cvitja prem svakom raznosti (1036) ⁴	1
2.	grm	znaš grmom odasvud zakriven gdi stoji (74)	1
3.	hras	Ter, jak siječci hras rasiku (135)	1
4.	žito	slugo ti, svetbe dar žita razlikoga (734)	1

Tablica 2 – Čestotnost pojavljivanja biljke u "Elektri"

REDNI BROJ	ČESTOTNOST POJAVLJIVANJA	NAZIV BILJKE
1.	1	cvitje, grm, hras, žito

U Zlatarićevoj tragediji "Elektra" pojavljuje se samo četiri sastavnica biljnoga svijeta (vidi Tablicu 1), a prema čestotnosti pojavljivanja, sve se biljke pojavljuju samo jednom (vidi Tablicu 2). Biljke su ovoj tragediji tek sporadično prisutne, a kada se i pojave, dominira njihovo primarno ili jezgreno značenje: biljka je upravo biljka.

⁴ Citirano prema Zlatarić, Dominko, 1899. "Elektra", u: Djela Dominka Zlatarića, Stari pisci hrvatski, knjiga XXI., uredio P. Budmani, Knjižara Jugoslavenske akademije, Zagreb. Svi citati iz „Elektre“ donose se prema navedenom izdanju i to tako da se u obloj zagradi nalazi broj stiha unutar kojega se nalazi određeni biljni ili životinjski leksem.

Tablica 3 – Životinjski svijet u "Elektri"

REDNI BROJ	NAZIV ŽIVOTINJE	NAVODI IZ DJELA	UKUPNO
1.	bijeli koći	bijeli koći ržahu pripravni k igram tim (820);	1
2.	crv	zač ova, jadni crv , sa mnome živući (917)	1
3.	Enski koći	neg Enski koći pak uzde prikidoše (846) ;	1
4.	jelinak	da prid ním pobignu bilježan jelinak (661);	1
5.	koñ	Kako kad koñ bojni ostari, ne gubi (37); davne i trudno s koñi hrlim (578); šesti s Etolije koñi pazlatnimi (<i>sic</i>) (817); Na koñe vapeći, trčat ih nukahu (829); šibahu najedno koñe , tač tekući (834); i kola nazad svih i koñe dalek oć (836); A koñi hrleći, svi potni datijehu (837); tijekom kola, još iste koñske se tuj sape (839); kola van odstrani, i ne da koñem teć (856); koñe polaišivši, hrlo ga slidiješe (862); kad se obraćaje plaho koñ , livu tad (867); koñi ga zlosrdno podriješe tekući (872); Pak s trudom velicim koñe utažiše (879)	13
6.	ptica	Jer ptice razbudi na pjesni sunčan zrak (27); Nu sa mnom sklada se žalosna taj ptica (199)	2
7.	ptići	ptići koje zgubi uhilit (148)	1
8.	slavic	Kako slavic za drobnijemi (147); kako slavic ki sved tuži (1230)	2
9.	vukovi	boga, ki s nemilim vukovi bje boj (8)	1
10.	zvijer	bogovom zvijeri klat, ki pomoć daše ním (326); zašto ih ustavi, neka joj za tuj zvijer (665)	2

Tablica 4 – Čestotnost pojavljivanja životinje u "Elektri"

REDNI BROJ	ČESTOTNOST POJAVLJIVANJA	NAZIV ŽIVOTINJE
1.	13	koñ
2.	2	ptica, slavic, zvijer
3.	1	bijeli koći, crv, Enski koći, jelinak, ptići, vukovi

U odnosu na biljni svijet u "Elektri", zastupljenost životinja je nešto veća. Pojavljuje se 10 vrsta životinja, pa se može zaključiti da je životinjski svijet u ovome djelu brojniji od biljnoga. Prema čestotnosti pojavljivanja na prvome je mjestu koñ, koji dolazi u različitim varijacijama te riječi, npr.: koñ, koñi, bijeli koñ, Enski koñi,... (vidi Tablicu 4).

Koñ u prenesenom značenju predstavlja brzinu, odanost i plemenitost:

*"Kako kad koñ boni otari, ne gubi
Hrabroti prednijeh dni u prikroj pogubi,*

*Neg uši opravan visoko uzdrži,
I k boju pripravan svrće se i rži,
Tako ti vrijednosti pri ovog potrebi
Od smijene mladosti zdržiš u sebi (...)"*

(Zlatarić, 1899. "Elektra": 37 - 42)

U tome stihu pjesnik uspoređuje konja i čovjeka u odnosu na snagu i hrabrost. Ljudi se ne bi smjeli bojati onoga što ih čeka, već bi trebali biti hrabri i pouzdani kao konji.

Odmah nakon konja na drugom su mjestu prema čestotnosti pojavljivanja ptice, slavuji te zvijeri, također u različitim značenjima. **Slavuj** predstavlja suosjećanje, te poprima osobine ljudi, što se naziva antropomorfizacijom:

*"Kako **slavic** za drobnijemi
ptići koje zgubi uhilit,
ja ću tužec gorko cvilit
prid vratmi ovim ćaćkovijemi"*

(Zlatarić, 1899. "Elektra": 147 - 150)

*"Nu sa mnom klada se žalona taj **ptica**
proljetni koja se poklisar narica,
ka opći žaliti u tužne glasove
tužnoga smrt Iti, ter Iti sveđ zove."*

(Zlatarić, 1899. "Elektra": 199 - 202)

Dakle, nazivi životinja pojavljuju se u više različitih značenja: najčešće u prenesenom, i to u obliku metafora i usporedbi, kao na primjer:

*"Govore ki znaju, da buduc njeki dan
Otac moj u gaju, Dijanin ki je zvan,
Da prid nim pobignu bilježan **jelinak**,
Koga on dostignu tirajć, i ubi pak"*

(Zlatarić, 1899. "Elektra": 659 - 662),

gdje se opisuje nemoć pojedinca u odnosu prema drugim ljudima.

Spominje se i **crv**, koji bi u današnjem svijetu također prikazivao nemoć pojedinca, odnosno nemoć mijenjanja sudbine. Crv je malena, bepomoćna životinja koja zapravo ništa ne može promijeniti, te se mora zadovoljiti životom takvim kakav jest, dok se ljudi barem trude nešto promijeniti, ali također često bezuspješno.

U "Elektri" se crv spominje kao neka stvar koju muči Elektru, najvjerojatnije savijest:

*"zač ova, jadni crv, sa mnome živući
pijaše moju krv, žile mi grizući (...)*

(Zlatarić, 1899. "Elektra": 917 - 918)

U Zlatarićevoj "Elektri" biljke i životinje nemaju specifično značenje. Biljni i životinjski svijet je upravo uveden kako bi "omekšao" radnju, tj. pokazao, na primjer, da su i životinje kao ljudi, da suosjećaju kada izgube voljenu osobu.

Deminutivi životinjskih sastavnica (npr. ptići) korišteni su u službi naglašavanja tragičnosti, budući da je tema ovoga djela osveta.

5. ZAKLJUČAK

Želja je renesansnih književnih i kulturnih pobornika – u kulturnom, književnom i sveopćem smislu, bio staviti čovjeka u prvi plan te kretati prvenstveno od njega samog i njegovih potreba. Ta se ideja najbrže širila u umjetnosti, kao što su slikarstvo i književnost. U ovome radu, u kojemu je književnost bila stavljena u prvi plan, može se reći da je cilj bio postignut. Nadalje, za renesansne se autore može reći da su imali i potrebu educirati svoje sugrađane, odnosno čitateljstvo, što je oživljavanjem klasične grčke i rimske kulture kao i njihovim prevođenjem također bilo postignuto.

Dominko Zlatarić istaknuo se na tom području književnog djelovanja te je postao dobar prevoditelj, što je potvrdio i ponovnim prevođenjem već prevedenoga djela ("Aminta").

Renesansna tragedija kojom se Zlatarić pokušao vratiti izvorima antičke drame – "Elektra", sama je po sebi bitna zbog moralnih dvojbi, ali i psihološkog kompleksa ljubomore prema majci, a autor je upravo minimalnim izmjenama kod svog prijevoda dokazao svoj viski stupanj znanja kojem su se oduvijek divili i oni najpoznatiji velikani književnosti koji su mu ne mali broj puta posvećivali svoja djela.

6. LITERATURA

1. Bogišić, Rafo, 1968. *O hrvatskim starim pjesnicima*, Zagreb
 2. Fališevac, Dunja, 1997. *Kaliopin vrt*, Književni krug, Split
 3. Frangeš, Ivo, 1987. *Povijest hrvatske književnosti*, Zagreb – Ljubljana
 4. Franičević, Marin, 1983. *Povijest hrvatske renesansne književnosti*, Zagreb
 5. Franičević, Marin – Švelec, Franjo – Bogišić, Rafo, 1974. *Povijest hrvatske književnosti: od renesanse do prosvjetiteljstva, Knjiga III*, Zagreb
 6. Hercigonja, Eduard, 1975. *Povijest hrvatske književnosti*, Zagreb
 7. Jelčić, Dubravko, 1997. *Povijest hrvatske književnosti*, Zagreb
 8. Ježić, Slavko, 1993. *Hrvatska književnost*, Grafički zavod Hrvatske, Zagreb
 9. Kombol, Mihovil, 1943. *Hrvatska književnost do Narodnog preporoda*, Zagreb.
 10. Kombol, Mihovil – Novak, Slobodan Prosperov, 1992. *Hrvatska književnost do narodnog preporoda*, Školska knjiga, Zagreb,
 11. Novak, Slobodan Prosperov, 2004. *Povijest hrvatske književnosti*, Split
 12. Šundalić, Zlata, 2002. *Životinja i hrvatska renesansna pastoralno- idilična drama u: Krležini dani u Osijeku*, Zagreb - Osijek
 13. Šundalić, Zlata, 2003. *Biljni svijet u hrvatskoj renesansnoj pastoralno- idiličnoj drami, u: Krležini dani u Osijeku*, Zagreb - Osijek
 14. Ujević, Mate, 2009. *Hrvatska književnost*, Exlibris, Zagreb
 15. Vodnik, Branko, 1913. *Povijest hrvatske književnosti: od humanizma do potkraj XVIII. stoljeća, Knjiga I*, Zagreb
 16. Visković, Nikola, 1996. *Životinja i čovjek. Prilog kulturnoj zoologiji*, Split
 17. Visković, Nikola, 2001. *Stablo i čovjek. Prilog kulturnoj botanici*, Zagreb
 18. Zlatarić, Dominko, 1899. *Elektra, u: Djela Dominka Zlatarića, Stari pisci hrvatski, knjiga XXI., uredio P. Budmani*, Zagreb
- http://www.matica.hr/Vijenac/vijenac385.nsf/AllWebDocs/Sreca_i_mar_namjerili_na_Elektru,
dana 11.08.2011.